

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій

XI

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

25-26 квітня 2024 року

Матеріали

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

**СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА**

**МАТЕРІАЛИ ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ,
ВИКЛАДАЧІВ ТА СПІВРОБІТНИКІВ**

(Суми, 25-26 квітня 2024 року)

Суми, 2024

С-70 Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства:

Матеріали одинадцятої Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів, викладачів та співробітників (Суми, 25–26 квітня 2024 р.)

/ уклад. М. М. Набок. Суми : Сумський державний університет, 2024.

300 с.

До збірника увійшли наукові матеріали, присвячені актуальним проблемам сучасного перекладу, етнолінгвістики, стилістики, методики та методології сучасних мовознавчих та літературознавчих дисциплін. Складовою збірника є наукові розвідки з питань релігії та культури, соціальних і міжкультурних комунікацій, психологічної теорії та практики, соціологічних досліджень.

Для викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, студентів, учителів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв та коледжів, усіх, хто цікавиться питаннями соціогуманітарного напрямку.

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Список використаних джерел:

1. Вовк М. Особливості переживання фрустраційних ситуацій юнацького віку. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2013. № 19. С. 118–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2013_19_19
2. Галієва О. Диференціація понять "тривога" та "тривожність". *Психологія та соціальна робота*. 2019. Т. 24. № 1(49). С. 32–48. URL: [https://doi.org/10.18524/2707-0409.2019.1\(49\).185763](https://doi.org/10.18524/2707-0409.2019.1(49).185763) .
3. Стеценко А. Методологічні засади дослідження переживання студентами ситуацій фрустрації. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. № 4. С. 129–133. URL: <https://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/147>
4. Томчук С., Томчук С. Психологія тривоги, страху та агресії особистості в освітньому процесі : монографія. Вінниця : КВНЗ «ВАНО», 2018. 200 с. URL: https://umo.edu.ua/images/content/depozitar/monografii/Monografija_Tomczuk.pdf .
5. Харченко С. Вплив соціального інтелекту на особливості поведінки курсантів ЗВО зі специфічними умовами навчання в ситуаціях фрустрації і стресу. *Право і безпека*. 2019. Т. 1. № 72. С. 111–116.

Анна Гунбіна,

викладач-стажист кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

Анастасія Карпук,

студентка Сумського державного університету

ДЕЗАДАПТИВНА МРІЙЛИВІСТЬ У СТУДЕНТІВ ЗІ СХИЛЬНІСТЮ ДО СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ТА СУЇЦИДАЛЬНИХ ДУМОК

Актуальність теми. Спрощено ми можемо назвати дезадаптивну мрійливість формою ескапізму, при якій людина витрачає ресурси і час на усамітнення зі своїми мріями, в яких вона – успішна і щаслива, що стає для

мрійника своєрідною формою саморегуляції. Найголовнішою проблемою є те, що з часом дезадаптивна мрійливість стає радше дистресом, сприяючи особистісному відстороненню аж до нехтування зобов'язаннями і потребами. Суїцидальність же визначається як деструктивний спосіб виходу із кризи, радикальний ескапізм.

Феномен дезадаптивної мрійливості постав як проблема нещодавно завдяки Е. Сомеру та його напрацюванням сумісно з Л. Сомер, Н. Соффер-Дудек, Д. Джопп та іншими науковцями.

Гіпотеза нашого дослідження була поставлена так: люди, у яких переважають суїцидальна поведінка та суїцидальні думки, частіше схильні до дезадаптивної мрійливості, ніж люди, для яких суїцидальні поведінка та суїцидальні думки не притаманні.

Аналіз досліджень і публікацій. Явищу дезадаптивної мрійливості Е. Сомер дав таке визначення: *«широка фантазійна діяльність, яка замінює людську взаємодію та/або заважає академічному, міжособистісному чи професійному функціонуванню»* [1].

Опубліковані Е. Сомером, Л. Сомер і Д. Джопп [2] феноменологічні дані вказують на низку ознак, що характеризують дезадаптивну мрійливість:

- потрібна приватність, щоб займатися цією розумовою діяльністю;
- потреба відтворювати стереотипні рухи (наприклад, крокування), щоб викликати та підтримувати мрію;
- появі часто сприяє вплив музики, що викликає спогади;
- є способом боротися з наслідками несприятливого досвіду або постійних соціальних і емоційних труднощів, таких як сором і соціальна тривога;
- має тенденцію розвиватися як приємний і втішний досвід, але перетворюється на шкідливу психічну практику, яка споживає ресурси часу за рахунок фізичних і соціальних потреб або академічних і професійних зобов'язань;
- сценарії в дезадаптивних мріях фантастичні, можуть бути зосереджені від першої або третьої особи і часто переплітаються з психологічно

компенсаційними темами, що включають фантазійну емоційну підтримку, репрезентації ідеалізованих себе, які досягають компетентності та соціального визнання [3].

Результати дослідження Е. Сомера також продемонстрували, що люди з самовизначеною дезадаптивною мрійливістю мають значно вищі показники дефіциту уваги, obsесивно-компульсивних станів та симптомів дисоціації, ніж контрольна група [4]. Отже, ми можемо говорити про дезадаптивну мрійливість як розлад із коморбідністю.

Можна додати, що неофіційні та емпіричні дані свідчать про те, що люди, сильно схильні суїциду, можуть відчувати інтенсивні, яскраві та тривалі думки про свою смерть через самогубство. Суїцидальні люди часто повідомляють, що переживають щось на кшталт «мріяння» або фантазування, під час яких вони можуть дуже чітко бачити свою смерть від самогубства у своїй уяві, ніби вони дивляться чітке та яскраве відео своєї власної смерті від самогубства. Хоча розгляд насильницьких мрій як форми порушення регуляції емоцій може пояснити, чому суїцидальні особи мріють про смерть через самогубство, також можливо, що насильницькі мрії самі по собі є фактичними суїцидальними явищами, які підвищують у майбутньому суїцидальність і здатність до суїцидальної поведінки. Таким чином, мисленнєві репетиції та мрії про смерть можуть сприяти набутій здатності наносити смертельні самоушкодження, що, на думку Т. Джойнера, є необхідним передвісником серйозної суїцидальної поведінки [5]. М. Лінехан припускає, що суїцидальна поведінка є результатом порушення регуляції емоцій. Особи, схильні до суїциду, можуть відчувати настільки сильні негативні емоції щодо свого життя, що фантазії про насильницькі дії, такі як самогубство, можуть бути засобом посилення позитивного афекту. В цьому сенсі мріяння про смерть були б формою порушення регуляції емоцій, оскільки участь у цій стратегії регулювання емоцій може посилити позитивний афект, проте це відбуватиметься дезадаптивним та згубним чином [5].

Таким чином, аналіз досліджень, який так чи інакше посиляє нас на один і той самий пласт вчених, говорить про низьку вивченість теми і порівняно малу

теоретичну базу. Саме це зумовило значущість проведеного дослідження і цінність отриманих результатів.

Основні результати та висновки дослідження. Емпіричне дослідження було проведено на базі вищого навчального закладу Сумського державного університету в період з жовтня по листопад 2023 року. Опитування проводилось в онлайн форматі за допомогою гугл-форм. Загалом опитування пройшло 78 студенти закладу вищої освіти віком від 16 до 25 років.

Для оцінки рівня дезадаптивної мрійливості ми використали опитувальник Елі Сомера «**The 16-item Maladaptive Daydreaming Scale (MDS-16)**»; для оцінки схильності до суїцидальних думок і суїцидальної поведінки – методики **Шкала для оцінки суїцидального мислення А. Бека** і **Методика визначення схильності до суїцидальної поведінки М. Горської**.

Згідно отриманих результатів за методиками, було встановлені рівні дезадаптивної мрійливості: низький рівень у 51,3% опитаних, високий – у 48,7%; суїцидальної поведінки: низький рівень у 21% опитаних, середній – у 26%, високий – у 54% респондентів; суїцидальних думок: низький рівень – 21%, середній – 26%, високий – 54% опитаних.

Таблиця 1.

	ШТ	ШФ	ША	ШР	ССП	ОСМ	ДМ
ШТ	1						
ШФ	0,65*	1					
ША	0,32*	0,14	1				
ШР	0,42*	0,37*	0,28	1			
ССП	0,83*	0,77*	0,60*	0,70*	1		
ОСМ	0,07	0,28	-0,08	-0,12	0,06	1	
ДМ	0,31*	0,31*	-0,04	0,03	0,21	0,34*	1

Примітка 1: ШТ – Шкала тривожності; ШФ – Шкала фрустрації; ША – Шкала агресії; ШР – Шкала ригідності; ССП – Схильність до суїцидальної поведінки; ОСМ – Оцінка суїцидального мислення; ДМ – Дезадаптивна мрійливість.

Примітка 2: * $p \leq 0,01$

Дані представленої нами у Таблиці 1 демонструють позитивні кореляційні зв'язки між дезадаптивною мрійливістю зі шкалами тривожності і

фрустрації за методикою М. Горської, але кореляційних зв'язків не було знайдено зі шкалами агресії та ригідності, а також з загальною схильністю до суїцидальної поведінки. Також за результатами проведеного кореляційного аналізу можна говорити про позитивну кореляцію між дезадаптивною мрійливістю і суїцидальним мисленням за методикою А. Бека.

Отже, в результаті аналізу отриманих нами результатів, можна зробити висновок, що дезадаптивна мрійливість пов'язана з суїцидальним мисленням, але має слабкий зв'язок з суїцидальною поведінкою як комплексним явищем та корелює лише із окремими її показниками. Таким чином, наше дослідження може бути використане для більш широких досліджень у майбутньому, які стосувались би зв'язку дезадаптивної мрійливості та суїцидальних думок і суїцидальної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Somer E. Maladaptive Daydreaming: A Qualitative Inquiry. *Journal of Contemporary Psychotherapy*. Vol. 32. Nos. 2/3. Fall 2002. URL: <https://somer.co.il/articles/2002Malaptdaydr.contemp.psych.pdf>
2. Somer E. Maladaptive Daydreaming: Ontological Analysis, Treatment Rationale; a Pilot Case Report. *Frontiers in the Psychotherapy of Trauma and Dissociation*. 1(2):1–22. 2018. URL: https://www.researchgate.net/profile/Eli-Somer/publication/322152657_Maladaptive_Daydreaming_Ontological_Analysis_Treatment_Rationale_a_Pilot_Case_Report/links/5a487f71a6fdcce1971c8750/Maladaptive-Daydreaming-Ontological-Analysis-Treatment-Rationale-a-Pilot-Case-Report.pdf
3. Somer E., Regis M., Schimmenti A. Maladaptive daydreaming: Towards a nosological definition. *Annales Médico-psychologiques, revue psychiatrique*. Volume 177. Issue 9. November 2019. Pp. 865–874. URL: https://www.somer.co.il/images/MD/2019_MD-Nosology.pdf
4. Somer E. Parallel lives: A phenomenological study of the lived experience of maladaptive daydreaming. *Journal of Trauma & Dissociation*. 2016. VOL. 17. NO. 5. C. 561–576. URL:

https://www.researchgate.net/publication/304624969_Parallel_lives_A_phenomenological_study_of_the_lived_experience_of_maladaptive_daydreaming

5. Selby E. A., Anestis M. D., Joiner T. E. Daydreaming About Death. *Behavior Modification*. 2007. Vol. 31. no. 6. Pp. 867–879. URL: https://www.researchgate.net/publication/5913451_Daydreaming_About_Death

Тетяна Іванова,

канд. психол. наук

доцент кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету

Юлія Шалатанова,

студентка Сумського державного університету

АГРЕСІЯ ЯК СКЛАДОВИЙ КОМПОНЕНТ СТАНУ СИТУАЦІЙНОЇ ДИСФОРІЇ

Дисфорія представляє собою складний багатокомпонентний процес, що потребує особі уваги у її вивченні. Однією з особливостей дисфорії є присутність у її структурі емоцій тривоги та агресії, що робить роботу з цим психологічним розладом особливо складною. При цьому, переважання у структурі компонентів агресії підсилює патологічні прояви дисфорії. Саме тому метою даної розвідки є аналіз агресії як складового компонента стану дисфорії.

Перш за все варто зазначити, що саме поняття агресії може бути розглянуте як емоційний стан, з одного боку, та як прояв поведінки, з іншого. Наприклад, Р. Берон і Д. Річардсон розглядають агресію як модель поведінки, а не як емоцію, мотив чи установку. На їхню думку, термін «агресія» часто асоціюється з негативними емоціями, такими як гнів; мотивами, наприклад, бажанням образити чи нашкодити, а також негативними установками у вигляді расових або етнічних упереджень. Ці фактори, безумовно, впливають на поведінку, що може призвести до шкоди, проте їхня присутність не є обов'язковою умовою для подібних дій [3].